

รัฐบาลสมเินการ เมืองไทย

นายสันติ ทางอนกุล

วิทยานพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-289-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013765

i 17656723

Coalition Governments in Thai Politics

Mr. Santi Tangdhanagul

A Thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Government
Chulalongkorn University

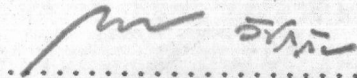
1988

ISBN 974-569-289-1

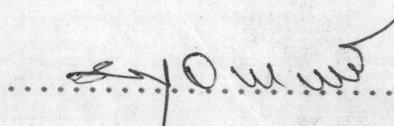
หัวข้อวิทยานิพนธ์ รัฐบาลผสมในการเมืองไทย
โดย นายสันติ ทางธนกุล
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตนารักษ์

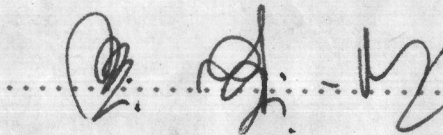
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตนารักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กมล สุพานิช-ชั้นพปราบ)

สัมมนา ทางอนุภาค :- รัฐบาลผสมในการเมืองไทย (Coalition Governments in Thai Politics) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ สุจริตนารักษ์ 261 หน้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาที่จะพยายามแสวงหาดัชนีชี้วัดที่คล้ายกันหรือลักษณะร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลผสม และการสิ้นสุดของรัฐบาลผสมในการเมืองไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ยุคเหตุการณ์ 13 ช่วงรัฐบาล รวมทั้งการพิจารณาถึงข้อแตกต่างที่เป็นข้อดี เกิดที่นำสนใจ ซึ่งในการจัดตั้งรัฐบาลผสมในแต่ละช่วงรัฐบาลนั้น เป็นที่แน่นอนว่าจะมีอาจหลีกเลี่ยงรูปแบบของภาวะการเจรจาต่อรองกันระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ กับพรรคการเมืองเสียงข้างมาก หรือกับผู้นำรัฐบาลที่ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่มีกเป็นบุคคลในฝ่ายทหาร หรือมีฐานการสนับสนุนที่มีได้มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตั้งอยู่บนพื้นฐานของปัจจัย 3 ประการ ที่จำเป็นจะต้องเกื้อหนุนและเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน คือ จำนวนคะแนนเสียงที่แต่ละพรรคได้รับ จากผลกาเลือกตั้ง ข้อจำกัดแห่งเงื่อนไขเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่แต่ละพรรคได้รับ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับตำแหน่งรัฐมนตรี และระดับของความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ ทั้งในด้านของความขัดแย้ง หรือการประนีประนอมระหว่างพรรคการเมืองเสียงข้างมาก กับพรรคการเมืองอื่น ๆ โดยในปัจจุบัน ทั้งสามมีระดับของความมากน้อยต่างกันตามสภาพเหตุการณ์ทางการเมือง นอกจากนี้ ปัจจัยจากผู้นำรัฐบาล และอิทธิพลจากภายนอกโดยเฉพาะคณะทหารมีล้นอย่างสำคัญต่อการจัดตั้งรัฐบาลผสมในการเมืองไทย และรูปรัฐบาลผสมที่ก่อกำเนิดขึ้นส่วนใหญ่ เป็นรูปรัฐบาลผสมแบบมากพรรคที่มีคะแนนเสียงท่วมท้นที่มีผลต่อความยั่งยืนของรัฐบาลในอนาคต

สำหรับในด้านความยั่งยืนของรัฐบาลผสมนั้น จากผลการศึกษาพบว่าเกิดขึ้นจากปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระ 4 ประการ คือ ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองที่เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสม อันเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบาย และความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ อิทธิพลของกองทัพ ผลกระทบจากเหตุการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่มีความสำคัญกับความสามารของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา และบทบาทของพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งใน 4 ปัจจัยดังกล่าวปัจจัยประการแรกและประการที่สองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด โดยเฉพาะปัจจัยประการที่สองมีผลกระทบต่อรัฐบาลไทยยุคหลังประชาธิปไตยเต็มรูปแบบเป็นอย่างมาก

ภาควิชา การปกครอง
 สาขาวิชา การปกครอง
 ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติกร
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

SANTI TANGDIKANAGUL : COALITION GOVERNMENTS IN THAI
POLITICS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. WITIAYA SUEKA-
RITKANARATGEK, PH.D. GOV.D. 261 PP.

The thesis tries to find out common denominators of coalition governments in Thailand which encompasses 4 periods of 13 coalition governments. It also points out some differences that come out of each coalition. To form a coalition, it needs negotiation among political parties, or among nominated prime minister and parties. Basically, forming a coalition will have to deal with 3 factors : (1) number of votes that each party gets during the election, (2) conditions of benefit each side or party will get especially the quota of ministerial posts, and (3) levels of differences among parties which can be in terms of party conflict or the ability to strike a compromise among parties. The intensity of these three factors varies from period to period depending on political situations. Besides, one has to consider external factor such as pressure from the military. In general, surviving coalition is typically a government of major parties with overwhelming voices in the parliament.

Specifically on the longevity of the coalition, it depends on 4 different factors, namely (1) conflict among parties and members of parties in coalition the basis of which are conflicts on policy and personal interest, (2) pressure from the armed force, (3) repercussion from political, economic and social phenomena which act directly on the capability of the coalition, and (4) the role of the opposition. Of these four factors, the first and the second are most significant.

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เริ่มต้นและสำเร็จด้วยดี ก็เนื่องด้วยผู้ศึกษาได้รับการชี้แนะ ตรวจสอบและปรับปรุงจาก รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตธนารักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการกระตุ้นและให้กำลังใจในความสำเร็จของผลงานดังกล่าวนี้ นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังต้องขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สัจจิต บุษบงการ และ รองศาสตราจารย์ ดร. กนลา สุขพานิช - ชั้นธปราย ที่กรุณาสละเวลามาร่วมเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำในการแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่เป็นผู้สนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ และที่จะลืมเสียมิได้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณ คุณสังคม หกกระโทก คุณยุพิน โพธิ์ทอง คุณสุภาพร ไชยสอน และคุณลมจิตต์ เต็งตระกูล ที่มีส่วนในการจัดพิมพ์ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสิ้นลงตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนการศึกษา

ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาลให้บุคคลที่กล่าวนามมานี้จงประสบแต่ความสุขความเจริญ ด้วยอายุ วรรณะ ลุขะ พละ และมี ความสมหวังในชีวิตต่อไป.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
สภาพความสำคัญของปัญหา.....	5
สมมติฐานในการศึกษา.....	6
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
ขอบเขตในการศึกษา.....	8
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	10
นิยามศัพท์.....	10
ข้อดกกลงเบื้องต้นในการศึกษา.....	11
2. แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลผสม.....	12
แนวความคิด เกี่ยวกับการจัดตั้งรัฐบาลผสม.....	13
แนวความคิด เกี่ยวกับความยั่งยืนของรัฐบาลผสม.....	27
ความสอดคล้องในแนวความคิดกับประสบการณ์ของ การ เมืองไทย.....	37
3. สภาพทั่วไปในการเมืองไทย (การจัดตั้งและการสิ้นสุดของ- รัฐบาลผสม).....	43
รัฐบาลผสมพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาลักษณ์ (23 สิงหาคม 2489 - 30 พฤษภาคม 2490).....	43
รัฐบาลผสมพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาลักษณ์ (30 พฤษภาคม 2490 - 8 พฤศจิกายน 2490).....	44
รัฐบาลผสมจอมพล ป.พิบูลสงคราม (8 เมษายน 2491 - 23 มีนาคม 2492).....	46

รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม	
(25 มีนาคม 2492 - 29 พฤศจิกายน 2494).....	48
รัฐบาลพลเอกถนอม กิตติขจร	
(1 มกราคม 2501 - 20 ตุลาคม 2501).....	50
รัฐบาล ม.ร.ว. เลนีย์ ปราโมช	
(21 กุมภาพันธ์ 2518 - 14 มีนาคม 2518).....	53
รัฐบาลผสม ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	
(17 มีนาคม 2518 - 12 มกราคม 2519).....	54
รัฐบาลผสม ม.ร.ว. เลนีย์ ปราโมช	
(21 เมษายน 2519 - 23 กันยายน 2519).....	57
รัฐบาลผสม ม.ร.ว. เลนีย์ ปราโมช	
(25 กันยายน 2519 - 5 ตุลาคม 2519).....	59
รัฐบาลผสมพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	
(12 พฤษภาคม 2522 - 3 มีนาคม 2523).....	60
รัฐบาลผสมพลเอกเปรม ติณสูลานนท์	
(3 มีนาคม 2523 - 30 เมษายน 2526).....	64
รัฐบาลผสมพลเอกเปรม ติณสูลานนท์	
(30 เมษายน 2526 - 10 สิงหาคม 2529).....	66
รัฐบาลผสมพลเอกเปรม ติณสูลานนท์	
(11 สิงหาคม 2529 - 29 เมษายน 2531).....	68
4. บทวิเคราะห์	71
ยุครัฐบาลพลเรือนภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง.....	72
ยุคเริ่มแรกรัฐบาลทหารภายใต้รัฐธรรมนูญ.....	101
ยุครัฐบาลพลเรือนภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม	
(ยุคประชาธิปไตยเบงบาน).....	145
ยุครัฐบาลทหารภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม	
(ยุคปัจจุบัน).....	175

5.สรุปและข้อ เสนอแนะ.....	225
บรรณานุกรม	251
ผนวก	259
ประวัติผู้เขียน	261